

El Mur, el dòlar i l'euro

- La globalització subsegüent al 1989 ha portat la Xina al protagonisme de l'economia i les finances mundials

JOSEP OLIVER ALONSO, Catedràtic d'Economia Aplicada (UAB)

EL PERIÒDICO DE CATALUNYA, 12.11.09

Aquest dilluns, les televisions de mig món, des de la CNN a Al-Jazira i des de France 24 a la Fox, retransmetien la celebració de la caiguda del mur de Berlín. D'aquesta efemèride se n'ha emfatitzat molt més el triomf de la llibertat que els profunds canvis econòmics, i per tant geopolítics, que va portar. De fet, la seva caiguda va arrossegar també parcialment els Estats Units, que, com passa amb els equilibris de poder, potser vivien millor en el clima de la guerra freda.

Entre els múltiples efectes de tot aquest procés mereix destacar el naixement de l'euro. Aquests dies s'han desclassificat documents britànics d'aquell període, que se sumen a uns de soviètics que ja havien vist la llum. En tots es destaca l'extrema oposició de la Gran Bretanya i França a la reunificació alemanya. I mentre que els britànics, liderats per **Thatcher**, s'hi van oposar fins al final, i fins i tot van demanar a **Gorbatxov** que ho impedís, **Mitterrand** va comprendre que només podia obtenir d'Alemanya algunes contraprestacions. I la més substantiva va ser la promesa de **Kohl** que el nou país renunciaria al marc. L'euro tenia el camí expedit, i el 1991 el Tractat de Maastricht definia el procediment per assolir la divisa comuna el gener del 1999, malgrat l'oposició americana i la negativa britànica a sumar-se al projecte.

Més enllà d'Europa, la caiguda del Mur va generar un definitiu impuls a la globalització. Si a la dècada dels 80 els fluxos de capital als països emergents van totalitzar uns 250.000 milions de dòlars, a la dels 90 aquesta xifra va arribar d'any en any. Aquesta creixent globalització expressava, bàsicament, la convicció nord-americana que l'ensorrament de l'URSS havia generat un món unipolar. Una visió que es va accentuar a finals dels 90 amb la crisi financera asiàtica i la suspensió de pagaments exteriors de Rússia. Els Estats Units semblaven emergir com la hiper-súper-megapotència –com alguna premsa americana li agradava d'identificar-se– on l'únic problema era controlar l'excés de poder. Però aquest nou impuls globalitzador tenia la seva cara oculta. Ha llançat la Xina al protagonisme de l'economia i les finances mundials, juntament amb l'Índia, els Brasil i altres països emergents que li van trepitjant els talons, tot definint un nou ordre mundial. Al mateix temps que la derrotada Rússia ha donat pas a un gegant energètic. I, amb el suport d'Alemanya al nord i de Turquia al sud, està definint el futur dels subministraments de gas a Europa.

Un dels últims ressons dels canvis llavors iniciats ha estat la victòria de **Hatoyama** al Japó, que ha substituït el partit entronitzat el 1955, el representant del Japó de postguerra i estret aliat dels Estats Units. L'agenda de la nova Administració japonesa és, certament, d'un canvi profund. Des del punt de vista econòmic, el més substantiu és la proposta de creació d'un espai financer comú a l'est de l'Àsia format, entre altres països, pel mateix Japó, Corea i, especialment, la Xina. **Hatoyama** es declara partidari d'impulsar un experiment similar a l'uropeu, que hauria de concloure amb una divisa comuna que substituís el ien japonès, el won coreà i el renminbi xinès. És cert que aquestes propostes encara estan molt verdes. Però no és menys important

constatar que el Japó sembla virar des de la seva tradicional aliança amb els Estats Units cap als seus nous, i poderosos, veïns asiàtics.

L'euro, l'emergència de la Xina, el Brasil, l'Índia o Rússia i els canvis al Japó són alguns exemples, entre els més importants, que il·lustren la magnitud del canvi econòmic que va començar aquell 9 de novembre del 1989. Aquell dia, l'ordre polític i, en especial econòmic, sorgit de la segona guerra mundial va començar a desaparèixer. I d'un món bipolar, finalment, va sorgir una nova situació multipolar, impossible de predir en aquell moment. Aquesta impossibilitat potser prové de la nostra incapacitat per predir els assumptes humans, i per tant els econòmics i polítics, lligada a la dificultat del nostre cervell per comprendre els fenòmens atípics, rars o infreqüents, com ha destacat **Nasin Talib** en la seva celebrada obra *The black swan*. O potser procedeix de l'autoengany d'unes classes dirigents que, acostumades a un ordre determinat, no comprenen que aquell ja no existeix fins molt més tard del moment en què tot va canviar. O potser també de l'*hubris* (l'arrogància dels grecs) que sol acompanyar el poder i que li impedeix adonar-se dels canvis mentre aquests tenen lloc.

Tant si és per un element o per un altre, o per tots alhora, la veritat és que aquell 9 de novembre va néixer un món que ningú es podia imaginar. Per al bé d'uns, i per al mal d'altres, la caiguda del Mur va obrir les portes d'una nova història. Tant des del punt de vista polític com econòmic, el món va virar. Avui el dòlar està amenaçat com a moneda de reserva i el centre de gravetat econòmic s'està desplaçant a l'Àsia. De tots aquells fastos a nosaltres ens ha quedat l'euro i l'ampliació de la Unió. Però davant dels nous poders emergents, amb això no en tenim prou.